

AYDINLAR DÜZEYİ

Prof.Dr.Hüsnü A. Göksel

Benim görevim ders vermektir. Madem ki üniversite öğretim üyesiyim, madem ki öğretmenim, ders vermek benim görevimdir. Bu görevim ussal yetilerim sürdükçe sürecektir, elimden alınamaz.

Bir memur emekli olunca memurluğu, bir general emekli olunca komutanlığı sona erer. Yeniden seçilemeyen bir milletvekili artık milletvekili değildir. Bakanlığı, cumhurbaşkanlığı sona eren bir kişi de eski bakan, eski cumhurbaşkanı olur. Bundan sonra artık bakanlık, cumhurbaşkanlığı görev, yetki ve haklarını kullanamaz. Halbuki bir öğretmenin öğretme görev ve işlevi sürer gider.

Ben bir üniversite öğretmeni olarak bu görevimi sürdürüyorum. Her fırsattan yararlanarak bildiklerimi, düşündüklerimi, doğruluğuna inandığım gerçekleri baskalarına anlatmağa, öğretmeğe çalışıyorum. Bu benim görevim olmaktan başka, kisi olarak da Anavasal hakkımdır:

" Anayasa Madde 26.- Herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber, veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar."

" Anayasa Madde 27.- Herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir."

Bunları bilmem için hukuk doktoru, ya da hukuk profesörü olmam gerekmez. Çünkü, gelişmekte olan ülkelerin aydını, ülkesinin çeşitli sorunlarına eğilmek zorundadır. Bu zorunluk onu kendi öz uğraş alanının dışına da taşır ve taşırır. Nitekim ben hukukçu olmadığım halde soruşturma açılan bir konu üzerinde

onu etkileyici beyanda bulunamayacağımı da bilirim:

" Anayasa Madde 138.- Hiçbir organ, makam, merci veya kişi yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere ... . tavsiye ve telkinde bulunamaz."

Bu arada Türkiye'de hiç kimsenin tek başına Anayasa'yı değiştirme, ya da Anayasal ve demokratik yollardan değiştirilmesini önlemek gücüne sahip olmadığını da bilirim.

Bunları bilmek için sadece aydın olmak yeterlidir.

Aydın olmak demek, kafa yapısını çağdaş uygarlık düzeyine açık tutmak demektir. Mutfağa buzdolabı, salona renkli televizyon yerleştirmekle çağdaş olunamıyor.

Gelişmekte olan ülkelerin aydınlarının kendi uğraş alanlarının dışındaki görevlerinden biri de toplumun ilersinde olmak gayretidir. Bir memlekette devlet adamı, politika adamı, bilim adamı, sanat adamı, kısaca o memleketin aydını toplumun gerisinde kalacak olursa o toplum sayısız üzüntülere gebe demektir.

Aydın olmanın, yani kafa yapısı çağdaş düşünce düzeyine açık olmanın bir niteliği de "Korkudan kurtulmuş" olmaktır. Büyük Reşit Paşa gibi, Namık Kemal gibi, Mithat Paşa gibi ve nihayet Atatürk gibi yurdunu, ulusunu tüm dünya nimetlerinden ve canından çok seven "Korkudan kurtulmuş" aydınları olmasaydı, Türkiye bugünkü yerine gelemezdi.

Ulusların çağdaşlık sıralamasındaki yerini o ulusun aydınlar düzeyi belirler. Bu gerçek unutulur, ya da gözardı edilirse, bir ulusun aydınları horlanırsa, dışlanırsa, yargısız suçlanırsa, bu suçlamaların ağırlığı oranında cehalete prim verilmiş olur. Sırtı sıvazlanan cehaletin nerde duracağı da kestirilemez.

Not: 9 Haziran 1984 günü Cumhuriyet Gazetesi'ne gönderilen bu yazı uzun süre bekletildi. 6 Temmuz günü yayınlanmaya karar verildiği halde sakıncalı bulunarak dizgiden çıkarıldı.

Bir Görev

Demokrasi, değişik düşüncelerin aynı platformda uyarca, açıklıkla tartışılabilirdi, insanın insandan korkmadığı bir rejimdir. Türk ulusunun demokrasiye yakışır olduğuna nasıl inanıyorsam, üniversitemin özertliğe yakışır olduğuna da öyle inanıyorum.

Prof. Dr. HÜSNÜ A. GÖKSEL

Öğrenciliği ile birlikte kırk bes yılını üniversite çatısı altında geçirmiş bir kişi olarak, Sayın Cumhurbaşkanının Türkiye'de ilk özel üniversitenin başkanlık binasının açılışında yaptığı konuşma üzerinde düşüncelerimi açıklamayı görev buldım.

Önce şunu belirtmeliyim ki ben de Sayın Cumhurbaşkanım gibi, Türk ulusunun tüm kurumları ve tüm koşulları ile işleyen bir demokrasiye layık olduğuna ihtenlikle inanmaktayım. Demokraside, değişik düşüncelerin aynı platformda, uyarca, açıklıkla tartışılabilirdi, insana insan değeri veren, insanın insandan korkmadığı bir rejimdir. Türk ulusunun demokrasiye yakışır olduğuna nasıl ihtenlikle inanıyorsam, üniversitemin özertliğe yakışır olduğuna da aynı ihtenlikle inanıyorum.

ÖZEL ÜNİVERSİTE...

Sayın Cumhurbaşkanım bu konusmasında anayasamın ilk harezatlı çalışmalarını sırasında, anayasada özel üniversiteler konusunun olmadığını, ancak daha sonra yapılan iyi niyetli bir teklifle YÖK'ün denetiminde, bu

imkânın anayasaya konulduğunu söyler. Anayasa Komisyonu'nun hazırladığı tasarıda YÖK de yoktur. O zaman yayımladığım bir yazıda(1) YÖK'ün anayasaya girmemesi gerektiğini ben de iyi niyetle teklif etmişim. Herhalde bu teklifim yerinde görülmüştü, ya da hiç duyulmadı.

Sayın Cumhurbaşkanım konuşmasında bugün var olan üniversitelerin yurt, laboratuvar, derslik, öğretim üyesi sıkıntısı gibi eksikliklerini belirterek, "İhtif edeyim ki özel okullarda devlet okulları arasında çok fark var. Öğretim üyesi kalitesi, personel sayısı, bakım konusunda özel okullar çok farklı" diyorlar. Beni çok üzzen bu gerçeğin, benim gibi devlet okullarında okunmuş olan Sayın Cumhurbaşkanım'ın, Devlet Başkanım olduğu için ben den çok üzdüğüne hiç kuşku yok. İkminiz de bugünkü yerlerimizde devlet okullarının bize sağlanan olanaklarla geldi.

Özel okulların, özel dershanelerin yüksek kaliteli öğretim üyeleri, devletin verdiği paradan daha çok para vererek devlet okullarından emilir. Özel üniversitemin öğretim elemanları da da-

OLAYLAR VE GÖRÜŞLER

tısı altında geçirmiş bir kişi olarak, yurt sahına yayılan yüzlerce ve yüzlerce öğrencisinin verdiği hizmetlerle kıvanan, yurt içinde ve yurt dışındaki üniversitelerin kürsülerinde kendisini her yönden aşmış öğrencilerini görmekte mutluluk duyan, akademik ömrünün sonuna yaklaşıyor bir üniversite öğretmeni olarak düşüncelerimi açıklıyorum.

Bu düşüncelerimi açıklıyorum da yeni ve "son zamanlarda" değildir. Yıllardır üniversite özertliğini sürdüren yasalardan kararsızda olmuş, onların değiştirilmesine çalışmışım. Bunlardan biri "Hür Basın, Hür Üniversite, Hür Adale" başlığın taşıyor. 1958 yılında yayımlanmış yazımdan birkaç satırı ayırmak istiyorum: "Kanunlar da tenkit ve münakaşadan uzak tutulamaz. Bütün vatandaşlar, anayasasının kanun yapma hakkını tanıdığı kimseler tarafından çıkarılan kanunlara uymak zorundadırlar. Fakat yalnız uymak zorundadırlar, mutlaka beğenip başlatıp yapmaya değil. Hatta demokratik yönetimlerde, vatandaşların beğenmedikleri kanunları veya hükümleri sözle ve yazı ile eleştirebilirler, kanun yapanları etkileyebilir, o kanun veya hükümeti değiştirmeye çalışmaları meşru haklarından biri, vatandaşlık ödevlerinden önde gelenidir. Biz de bu hakkımızı kullanarak, vatandaşlık ödevimizi yerine getiriyor ve diyoruz ki: Bugün Türkiye'de basın, üniversite ve adaleti baskı altında

tutan kanunlar antidemokratiktirler, medeni bir toplumun kanunları olmazlar, mutlak surette değiştirilmelidirler. Hürriyetten mahrum basın, üniversite ve adaleti delenece olur, topluma fayda yerine zarar getirir."

Gördüğümü gibi, üniversite özertliğini kısıtladığına inandığım yasalardan kararsızda olduğum yıllar öncesine uzanır. Bu tutumun 27 Mayıs öncesinde olduğu gibi, 27 Mayıs sonrasında da değişmeden sürdü. Bunları burada tek tek sıralamak gereği görülmüyor.

12 Eylül'den sonra da, YÖK tasarısı "Üniversiteler Kanunu Tasarısı" adı ile daha Bakanlar Kurulu'nda iken bu yasa kararsındaki düşüncelerimi açıkladığım bir yazı söyleyebilirdim: "Üniversite profesörü zor yetiştir, zor tutulur. Onların yanlış değerlendirmeleri içinde itilip kayarınları çeker. Bugünkü parasal değerimin, tefecilerin verdiği ayıkl faiz kadar bile olmaması, onun özgürlük ve bilimsel onur anlayışının da aynı teraziye tartılabileceği samısını uyardırmamalıdır."(3)

O günden sonra da YÖK'ün her aşamasında çok yazdım, üniversite özertliği anlayışımı her fırsatta sürdürmeyi görev bildim.

YASAL YOLLARLA YASALAR DEĞİŞİBİLİR

Sayın Cumhurbaşkanım "Bircoklarına YÖK'ü beğendireme-

dik", "Ben YÖK'e sataslanlara karşı tüm ağırlığımı koyarım" diyorlar. Devletimizin ana ilkerleri dışında demokrasilerde yurtaşların devlet başkanı ile aynı görüş ve aynı düşünüşte olmaları bulunabilir. Sayın Devlet Başkanımın, bu demokratik anlayışı hoşgörülle karşılayacağından en ufak bir kuşku yok. Bu nedenle belirtmek isterim ki, bu yasa beğenen de olur, beğenmeyen de. Beğenmeyenler bunu açıkça belirtmek ve değişmesi için tüm yasal yolları kullanmak hakkına sahiptirler. Her yasa değişebilir, hatta anayasa da değişebilir. Anayasamın nasıl değiştirilebileceği anayasada yazılır. Değişmesini ya da değişmemesini düşünebilir her yurtaşın anayasal hakkıdır. Ben de bu yurtaşlık hakkımı kullanarak anayasamın, örneğin YÖK ile, örneğin Türk Dil Kurumunu ile, örneğin Türk Tarih Kurumunu ile ilgili maddelerinin değiştirilmesini gerektirmedi düşünüyorum. Bu düşüncemi yayımlamak da benim yine anayasal hakkımdır inancındayım. Bu anayasal hakkımı kullanarak düşüncemi yayımlayarak sürdürmeye kararlıyım. Yurtaş olarak benim ağırlığım bu kadardır.

(1) 29 Nisan 1982 "Cumhuriyet".
(2) 18 Nisan 1958 "Ulus".
(3) 17 Temmuz 1981 "Cumhuriyet".

14 Ocak 1985